

Polemika z tekstem prof. Leszka Pacholskiego „Kariery lewarowane” opublikowanym w „Polityce” (38/2014)

Tygodnik „Polityka” opublikował 16 września 2014 roku tekst „Kariery lewarowane”, w którym autor prof. Leszek Pacholski wskazuje na prof. dr. hab. Edmundasa Kazimierasa Zavadskasa z Wileńskiego Uniwersytetu Technicznego (VGTU) jako przykład stosowania nierzetelnych metod w nauce, zarzucając mu zwiększanie odnoszącego się jego publikacji indeksu Hirscha (H) poprzez nieuczciwe praktyki. Autor tekstu sugeruje również, że czasopismo „Journal of Civil Engineering and Management” redagowane przez prof. E. K. Zavadskasa zarejestrowane w bazie *Journals Citation Reports* w sposób nieuzasadniony otrzymało wysoki *impact factor* (IF). Swoje zarzuty ponawia w „Polityce” z dnia 4 listopada 2014 r. w kontrapolemice z polemiką profesorów Marka Kosmolskiego i Adama Pronia opublikowanej w „Polityce” z dnia 28 października 2014 roku. Ten ostatni artykuł opublikowany został również w „Forum Akademickim” z listopada 2014 roku pod tytułem „Mitologia bibliometryczna”.

Niestety, dopiero niedawno zapoznałem się z tymi trzema tekstami. Ponieważ znam osobiście prof. E. K. Zavadskasa i całkowicie nie zgadzam się z zarzutami postawionymi mu przez prof. L. Pacholskiego, postanowiłem poprosić redakcję o możliwość publicznej wypowiedzi na ten temat. Szczególnie, że zarzuty dotyczą osoby bardzo zasłużonej dla rozwoju współpracy polsko-litewskiej i bardzo szanowanej w szerokim gronie polskich naukowców. Nie mogłem odczytać z publikacji prof. L. Pacholskiego jak rozumie on słowo „kariera” w nauce. Jeżeli prof. L. Pacholski postrzega jako „kariere” drogę życiową i zawodową prof. E. K. Zavadskasa prowadzącą od gułagu Workuta do funkcji rektora Wileńskiego Uniwersytetu Technicznego w niepodległej Litwie, to zapewne ma rację. Tylko, że „kariera” ta jest godna szacunku i pozytywnego upowszechnienia. Na czym niby miałyby polegać jej „lewarowanie” przez prof. E. K. Zavadskasa, który osiągnął wysoką pozycję naukową już bardzo dawno temu opierając ją na rzetelnym i łatwym do sprawdzenia dorobku naukowym?

Uważam, że zarzucanie – szczególnie publiczne, skierowane do szerokiego kręgu odbiorców – innemu naukowcowi nieuczciwych praktyk naukowych powinno opierać się na bardzo rzetelnych i udokumentowanych przesłankach. Inaczej ma wszelkie cechy pomówienia. Szkoda, że prof. L. Pacholski, w ferworze swojego zapалу polemicznego, publikując tak poważne oskarżenia nie zapoznał się z dokładniej z dorobkiem naukowym i innymi dokonaniem prof. E. K. Zavadskasa. Wiedzę tę można było dosyć łatwo uzyskać nawet ze źródeł internetowych.

Chciałbym przytoczyć najpierw kilka informacji ogólnych na temat prof. E. K. Zavadskasa, aby uzmysłwić, że publiczne oskarżenia prof. L. Pacholskiego skierowane zostały ku osobie o niekwestionowanym szacunku i szeroko międzynarodowo uznanym dorobku.

Profesor Edmundas Kazimieras Zavadskas był pierwszym demokratycznie wybranym w 1990 roku rektorem Wileńskiego Instytutu Budownictwa. Dzięki – w dużej mierze – jego staraniom uczelnia ta przekształciła się w Wileński Uniwersytet Techniczny, który później otrzymał imię Giedymina. Pracownicy Uniwersytetu później dwukrotnie jeszcze wybierali prof. E. K. Zavadskasa na funkcję rektora, którą sprawował w sumie przez 12 lat, a później przez 9 lat był prorektorem tej uczelni. Prof. E. K. Zavadskas kierując Wileńskim

Uniwersytetem Technicznym ściśle współpracował z polskimi uczelniami, w tym również z Politechniką Białostocką w czasie, kiedy byłem jej rektorem. Był też jednym z fundatorów Fundacji Wspierania Współpracy Polsko-Litewskiej im. Adama Mickiewicza, powstałej w 1998 roku z inicjatywy prezydentów Polski i Litwy.

Za wybitne zasługi w rozwoju współpracy między Polską a Litwą prof. E. K. Zavadskas wyróżniony został przez Prezydium Zgromadzenia Poselskiego Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Sejmu Republiki Litewskiej „Nagrodą Obojga Narodów“. Jej laureatami byli również. m.in. Czesław Miłosz i Tomas Venclova. „Nagroda Obojga Narodów” została wręczona prof. E. K. Zavadskasowi w lipcu 2004 roku w auli Oratorium Marianum Uniwersytetu Wrocławskiego, którego prof. L. Pacholski był przecież rektorem. Czy godzi się rektorowi (nawet byłemu), aby w tak drastyczny sposób, nie mając ku temu żadnych dowodów, a opierając się jedynie na własnych imaginacjach, oczerniać dawnych gości honorowych swoich uniwersytetów?

W 2002 roku Politechnika Poznańska (na podstawie rekomendacji wspierających senatów Politechniki Warszawskiej, Politechniki Wrocławskiej i Politechniki Gdańskiej) nadała prof. E. K. Zavadskasowi tytuł doktora *honoris causa* za „Współpracę środowisk akademickich w duchu humanizmu integralnego”. Profesor E. K. Zavadskas jest także laureatem wielu innych międzynarodowych nagród i wyróżnień.

Artykuły prof. E. K. Zavadskasa opublikowane zostały w 41 czasopismach indeksowanych w bazie *Journals Citation Reports* (JCR). Wiele z nich opublikowanych zostało w czasopismach kategorii Q1 (*High Quality Publications*), wydawnictwa Elsevier: „Applied Soft Computing”, „Expert Systems with Application”, „European Journal of Operational Research”, „Buildings and Environment”, „Energy and Buildings”, „Engineering Application of Artificial Intelligence”, „Omega. The International Journal of Management Science”, „Land Use Policy”. Thomson Reuters uznał 18 jego artykułów jako „Hot Papers”. Prof. E. K. Zavadskas od wielu lat prowadzi szeroką współpracę międzynarodową. Opublikował szereg prac z naukowcami z 20 różnych krajów (m. in. Belgia, Dania, Indie, Iran, Kanada, Niemcy, Polska, Szwecja, USA, Tajwan).

Według ostatnich dostępnych mi danych, baza Web of Science Thomson Reuters wskazuje, że 255 publikacji prof. E. K. Zavadskasa zostało zacytowanych 3960 razy w 1063 artykułach ($H = 37$) przez autorów z 60 krajów. Google Scholar odnotowuje 7578 cytowań 520 jego publikacji ($H = 47$), a SCOPUS 4299 cytowań 236 prac w 1293 dokumentach ($H = 37$). Tylko w 2014 roku prof. E. K. Zavadskas został zacytowany 522 razy w 128 artykułach, przez autorów z 48 krajów. Współczynnik samocytowań wynosi poniżej 20%. Czy wszyscy oszaleli cytując prace prof. E. K. Zavadskasa? Tylko prof. L. Pacholski zachował pionierską czujność?

Domena naukowej działalności prof. E. K. Zavadskasa od wielu lat obejmuje problematykę MCDM (*Multiple Criteria Decision Making*), która znajduje zastosowanie w różnych obszarach nauk technicznych, ekonomicznych i społecznych. Prof. E. K. Zavadskas stworzył szkołę naukową, do której należą naukowcy trzech pokoleń: jego byli doktoranci (35), doktoranci doktorantów (około 30) i doktoranci trzeciego pokolenia (2). Około 20 byłych współpracowników E. K. Zavadskasa zostało już profesorami. Wspomniani naukowcy pracują obecnie nie tylko na Litwie ale rozsiani są po całym świecie, m. in. w Polsce, Wielkiej Brytanii, Irlandii, Niemczech, Danii i Rosji. Czy może dziwić, że uczniowie intensywnie odwołują się do prac swego mistrza? Czy może dziwić, że tak liczna grupa wychowanków swoim oddziaływaniem nadal znacząco poszerza grono odbiorców jego prac?

Po opublikowaniu monografii E. K. Zavadskasa, F. Peldschusa oraz A. Kaklauskasa pt. *Multiple Criteria Evaluation of Projects in Construction*, Wilno, „Technika” 1994, profesorowie Erhan Kozan i Martin Skitmore z Queensland University of Technology w Australii zamieścili w 1997 roku w czasopiśmie „Construction Management and Economics” (Taylor & Francis) recenzję, w której stwierdzili, że „Książka ta bez wątpienia wyznacza nową erę badań naukowych w budownictwie w zakresie metod MCDM”.

Przegląd prac i osiągnięć prof. E. K. Zavadskasa zawierają m. in. dwa artykuły opublikowane w czasopiśmie Polskiej Akademii Nauk „Archives of Civil Engineering” z 2009 i 2014 roku.

Wspomniane przez prof. L. Pacholskiego czasopismo „Journal of Civil Engineering and Management”, którego redaktorem naczelnym jest prof. E. K. Zavadskas obchodzi właśnie 20 rocznicę swego istnienia. Pierwotnie lokalne, z biegiem lat stało się znane na całym świecie. Wydawane jest przez renomowane wydawnictwo Taylor & Francis. i znajduje się w kategorii Q2. Jego zespół redakcyjny obejmuje 38 naukowców zagranicznych z 19 krajów. Jest wspierane przez międzynarodową organizację CIB (*International Council for Research and Innovation in Building and Construction*) Swoje prace opublikowali w nim autorzy z 47 krajów. Obecnie publikowanych jest tylko 15 procent zgłaszanych artykułów, a pozostałe są odrzucane. Każdego roku na liście recenzentów czasopisma jest około 500 naukowców. Od 2012 objętość czasopisma zwiększyła się ponad dwukrotnie, a liczba numerów wzrosła do 6 rocznie. Od 2015 roku ukazywać się będzie 8 numerów rocznie.

Ponieważ nie jestem specjalistą w zakresie objętym tematyką czasopisma nie czuję się upoważniony, do wyrażania opinii na temat jakości publikowanych w nim artykułów, bardziej jednak polegam na opinii grona kompetentnych recenzentów, redaktorów, wydawców, ekspertów JCR i autorów składających do niego swoje prace i cytujących licznie ukazujące się w nim artykuły niż na ocenach prof. L. Pacholskiego.

W moim przekonaniu owe mityczne „wpływy” prof. E. K. Zavadskasa wskazane przez prof. L. Pacholskiego, a wyrażające się w udziale prof. E. K. Zavadskasa w wielu radach redakcyjnych czasopism i komitetach naukowych konferencji, gościnnym redagowaniu czasopism, przynależności do grona recenzentów wielu czasopism to raczej powód do dumy i wyraz uznania w środowisku naukowym, a nie powód do publicznego napiętnowania.

Do tej pory sądziłem, że bezinteresowna zawiść (bo przecież prof. E. K. Zavadskas nie konkuruje z prof. L. Pacholskim na żadnym polu) jest domeną wewnątrzpolską. Prof. L. Pacholski pokazał, że bez problemu potrafimy też oczernić naszych sąsiadów, a co jeszcze ważniejsze przyjaciół. Jak zwykle „zazdrość nie potrzebuje faktów ani prawdy, by podnieść głowę”.

Uważam, że opinie wyrażone przez prof. L. Pacholskiego w jego tekście w „Polityce” są bardzo niesprawiedliwe i krzywdzące względem prof. E. K. Zavadskasa. Jestem pewien, że moją opinię podziela wiele osób ze środowiska naukowego w Polsce. Zachęcałbym, aby dały temu wyraz. Szczególnie adresuję to do tych, którzy niegdyś obdarzyli prof. E. K. Zavadskasa zaszczytnymi tytułami akademickimi. Profesorowi E. K. Zavadskasowi należą się ze strony polskiego środowiska naukowego przeprosiny.

prof. dr hab. inż. Joanicjusz Nazarko

prof. zw. Politechniki Białostockiej
Dziekan Wydziału Zarządzania
w latach 2005-2008 rektor Politechniki Białostockiej